

Johanna Kinnunen

KANTTORIT RIPPIKOULUTYÖSSÄ

Käytäntöjä, haasteita, ideoita

KANTTORIT RIPPIKOULUTYÖSSÄ

Käytäntöjä, haasteita, ideoita

Johanna Kinnunen
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Kirkkomusiikki
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kulttuurialan yksikkö, kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Johanna Kinnunen

Opinnäytetyön nimi: Kanttorit rippikoulutyössä – Käytäntöjä, haasteita, ideoita

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2012

Sivumäärä: 44 + 6

Rippikoulutyö kuuluu olennaisena osana lähes jokaisen kanttorin työnkuvaan. Etukäteistietojen mukaan moni kanttori kokee kuitenkin rippikoulutyön vaikeana ja haastavana. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia käytäntöjä eri seurakunnissa on rippikoulun musiikin opetuksessa. Toisaalta haluttiin selvittää tarkemmin, mitkä ovat kanttoreiden mielestä kaikkein haastavimmat asiat rippikoulutyössä. Lisäksi kerättiin kanttoreilta käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsitellään ensiksi rippikoulua yleisesti, sitten lyhyesti rippikoulun musiikin opetuksen historiaa Suomessa. Tämän jälkeen paneudutaan musiikkiin rippikoulussa. Työssä esitellään nykyinen rippikoulusuunnitelma (vuodelta 2001) musiikin osalta, samoin nykyistä edellinen suunnitelma (vuodelta 1982), ja lopuksi niitä vertaillaan keskenään. Tämän jälkeen tarkastellaan rippikoulunuorta oppijana ja vastaavasti kanttoria rippikoulun opettajana. Teoriaosuuden päätteeksi kootaan viitekehys, ja siitä johdetaan tutkimusongelmat.

Tutkimuksen empiirinen osa toteutettiin kyselylomakkeilla, joihin vastasi 13 Oulun hiippakunnan alueen kanttoria. Osa lomakkeen kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, joihin vastattiin ympäröimällä sopiva vaihtoehto kolmitai neliportaiselta asteikolta. Osa kysymyksistä oli taas avoimia kysymyksiä. Saadut tulokset analysoitiin taulukoimalla vastaukset (monivalintakysymykset) sekä sisällönanalyysin avulla (avoimet kysymykset).

Tutkimus osoitti, että rippikouluun liittyvät käytännöt vaihtelevat suurestikin eri kanttoreilla ja eri seurakunnissa. Suurimpina haasteina kanttorit pitivät nuorten motivointia ja aktivointia oppitunneilla ja sitä, miten saada nuoret osallistumaan yhteislauluun. Erilaisia käytännön vinkkejä saatiin kerättyä runsaasti.

Tutkimus antaa sekä yleistä että yksityiskohtaista tietoa kanttoreiden rippikoulukokemuksista. Tutkimuksesta on hyötyä minulle itselleni, tähän tutkimukseen osallistuneille kanttoreille, kaikille työssä oleville kanttoreille ja kanttoriopiskelijoille sekä asiasta muuten kiinnostuneille.

Asiasanat:

kanttorit, musiikki -- opetus, rippikoulu, seurakunnat, kirkkomusiikki

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Church Music

Author: Johanna Kinnunen

Title of thesis: Cantors in Confirmation Classes. Practices, challenges, ideas.

Supervisor: Jouko Tötterström

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012

Number of pages: 44 + 6 appendices

The work in confirmation class is an integral part of almost every cantor's job. However, many cantors feel that the work in confirmation classes is difficult and challenging. The purpose of this thesis was to investigate the practices of teaching music in a confirmation class in congregations. On the other hand, the aim was to find out the most challenging issues in working in confirmation classes from the point of view of the cantors. In addition, practical tips were collected for working in confirmation classes.

The theory part of this thesis deals with confirmation classes on a general level, the history of music education in confirmation classes in Finland as well as music education in confirmation classes. This thesis presents the music curricula both in the current confirmation class plan (from 2001) and the plan from 1982 and a comparison between them are made. Furthermore, a young person as a learner and accordingly a cantor as a confirmation class teacher are dealt with in the latter part of the thesis.

The empirical part of this thesis was implemented through questionnaires answered by 13 cantors of the Diocese of Oulu Region. A part of the questions were 3-4 multiple choice questions answered by circling the appropriate option. Some of the questions were open-ended questions. The results obtained were analyzed by tabulating the answers (multiple choice questions) and content analysis (open-ended questions).

The thesis results show that the practices in confirmation classes vary widely among cantors and congregations. The biggest challenges were, according to the cantors, teenagers' motivation and activation in the classroom, and how to get young people to participate in the singalong. A variety of practical tips were collected in abundance.

The thesis provides general and detailed information about cantor's experiences in confirmation classes. This thesis is useful for cantors who participated in this thesis and for all cantors and students of church music as well as other people interested in this topic.

Keywords:

cantor, music, teaching, confirmation class, congregations, church music

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 RIPPIKOULU	8
2.1 Rippikoulun musiikin opetuksen historiaa	9
2.2 Musiikki rippikoulussa	10
2.2.1 Nykyisen rippikoulusuunnitelman musiikin opetus	10
2.2.2 Vuoden 1980 rippikoulusuunnitelman musiikin opetus	11
2.2.3 Vuosien 1980 ja 2001 rippikoulusuunnitelmien musiikinopetuksen	12
2.3 Rippikoulunuori oppijana	14
2.4 Kanttori rippikoulun opettajana	15
3 TEORIAOSUUDEN YHTEENVETO JA TUTKIMUSONGELMAT	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1 Tutkimusmenetelmän luonnehdintaa	21
4.2 Aineiston keruu ja analysointi	22
4.3 Luotettavuuden arviointia	23
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
5.1 Rippikoulun musiikin opetuksen käytännöt seurakunnissa	25
5.2 Kanttorin suurimmat haasteet rippikoulutyössä	30
5.3 Käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön	31
5.4 Yhteenveto	35
6 POHDINTA	37
6.1 Tutkimuksen toteutuksesta	37
6.2 Tutkimustuloksista	40
6.3 Lopuksi	42
LÄHTEET	43
LIITTEET	45

1 JOHDANTO

"Muuten tykkään kanttorin työstä, mutta se rippikoulu!" tai "Miksi se rippikouluopetus onkin niin vaikeaa?" Tämänkaltaisia kommentteja olen kuullut toistuvasti opiskeluaikanani. Miksi rippikoulutyö on monelle kanttorille joko vaikeaa tai vastenmielistä, usein molempia? Rippikoulutyö kuuluu kuitenkin lähes jokaisen kanttorin työnkuvaan, ja opetusta rippikoululaisille on useimmilla joka vuosi.

Kiinnostuin rippikouluopetuksesta aiheena jo opintojeni alkuvaiheessa ja päätin, että opinnäytetyöni tulee käsittelemään rippikoulutyötä. Työn otsikoksi tarkentui Kanttorit rippikoulutyössä – Käytäntöjä, haasteita, ideoita. Halusin selvittää tarkemmin, millaisia käytäntöjä seurakunnissa ja kanttoreilla on rippikoulun musiikin opetuksessa, ja mitä asioita kanttorit pitävät rippikoulutyössä haastavimpina. Toisaalta halusin samalla kerätä kanttoreilta hyviä käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön.

Musiikin opetusta rippikoulussa on tutkittu aiemmin jonkin verran eri näkökulmista. Sibelius-Akatemian eThesis-tietokannassa on muun muassa työ, joka tutkii rippikoulun musiikkia rippikoululaisen näkökulmasta (Korhonen, K. 1992), työ, joka tutkii kirkkomusiikin opiskelijoiden ajatuksia rippikoulutyöstä (Sagilin, M. 2002) sekä työ, jossa on tutkittu musiikinopetuksen oppimateriaalin sisältöjä ja opetusmenetelmiä (Linnanmäki, V. 1996). Nykyisen rippikoulusuunnitelman pohjalta tehtyjä tutkimuksia löytyy muutama (Tervaskanto, R. 2008 ja Örthen, J. 2008). Lähimpänä tämän tutkimuksen aihetta on työ, johon on kerätty kanttoreiden kokemuksia ja näkemyksiä rippikoulutyöstä yleensä. (Piutula, A. 1989).

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka kohderyhmänä oli joukko Pohjois-Pohjanmaan alueen kanttoreita. Kyselylomake sisältää 20 kysymystä, joista osa on monivalintaisia kysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä. Lomake jakaantuu kolmeen osaan, joista ensimmäinen käsittelee aihepiirejä

opetettavien aiheiden valinta, opetusmateriaalin hankkiminen ja opetusmenetelmien käyttö. Toisen osan aiheet ovat musiikin opetuksen tuntimäärä rippikoulussa, ryhmäkokoo, työrauha ja motivaatio. Kolmannessa osassa käsitellään omaa osaamista ja jaksamista sekä yhteistyötä. Jokaisen osion lopussa ovat avoimet kysymykset aihepiiriin liittyvistä suurimmista haasteista ja vastaavasti hyvistä ideoista. Kyselylomakkeen täytti 13 kanttoria Pohjois-Pohjanmaan alueelta. Tämä tapahtui kanttoreiden Pariisin matkalla, jolla sain itsekin olla mukana toukokuussa 2011.

Työn teoriaosiossa käsitellään rippikoulua yleensä sekä rippikoulun musiikin opetuksen historiaa ja nykypäivää. Siinä käydään läpi nykyisen rippikoulusuunnitelman lisäksi nykyistä edellinen suunnitelma musiikin opetuksen osalta, ja niitä vertaillaan keskenään. Tämän lisäksi työssä ovat osiot, joissa käsitellään rippikoulunuorta oppijana ja vastaavasti kanttoria rippikoulun opettajana. Lopuksi tarkastellaan tutkimuksen toteutustapaa.

Tämän opinnäytetyön aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Kanttorit opettavat rippikouluissa vuosittain, ja etukäteistietojen mukaan yllättävän moni heistä kokee rippikoulutyön vaikeana ja uuvuttavana. Työn aihe on herättänyt kiinnostusta, kun olen kertonut siitä. Moni opiskelutoveri ja kanttori on ilmaissut toiveensa saada lukea valmiin työn. Koen saavani tästä työstä myös itselleni paljon hyödyllistä tietoa ja toivottavasti myös ideoita rippikoulutyötä varten. Toivon olevani tämän työn tehtyäni itse valmiimpi kohtaamaan rippikoulutyön haasteet.

2 RIPPIKOULU

Rippikoulu on evankelisluterilaisen kirkon kasteopetusta. Siellä pohditaan yhdessä leirin henkilökunnan kanssa elämään ja uskoon liittyviä asioita. (Rippikoulu on seikkailu jonka voi kokea vain kerran. Suomen evankelisluterilaisen kirkon internet-sivut 2012, hakupäivä 10.2.2012.) Rippikoulu toteutetaan puolen vuoden aikana, ja se sisältää usein noin viikon mittaisen leirijakson. Rippikoulu käydään yleensä sinä vuonna, jona täytetään 15 vuotta. Tällä hetkellä noin 84 % suomalaisista nuorista käy vuosittain rippikoulun. (Mikä on rippikoulu? Suomen evankelisluterilaisen kirkon internet-sivut 2012, hakupäivä 10.2.2012.)

Rippikoulun yleistavoitteena on, että "nuori vahvistuu siinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseensä ja elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä" (Pruuki & Tirri 2004, 35). Tämä yleistavoite ohjaa kaikkea rippikoulun toimintaa. Rippikouluryhmä on koolla oleva seurakunta, joka rukoilee ja kuulee Jumalan sanaa, elää sakramenteista sekä viettää yhteistä jumalanpalvelusta. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 8,19.) Rippikoulussa etsitään nuorelle sellaista arjen elämäntapaa, jossa olisi läsnä niin usko, rakkaus kuin rukouskin ja joka ohjaisi nuorta kohti hyvää elämää. (Jokela 2004, 57).

Rippikoulun päätteeksi vietettävää konfirmaatiota pidetään vahvistamisen pyhänä toimituksena, jossa rippikoulunuoret tunnustavat uskonsa, seurakunta rukoilee heidän puolestaan, heidät siunataan ja he saavat oikeuden osallistua jatkossa itsenäisesti ehtoolliselle. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 8.) Itsenäisen ehtoollisella käynnin lisäksi nuori saa konfirmoinnin jälkeen toimia kummina sekä asettua 18-vuotiaana ehdokkaaksi seurakuntavaaleissa. Rippikoulu ja konfirmointi ovat myös kirkkohäiden edellytys. (Mikä on rippikoulu? Suomen evankelisluterilaisen kirkon internet-sivut 2012, hakupäivä 10.2.2012.) Rippikoulu ja konfirmaatio yhdessä siis ohjaavat nuoria elämään kiinteässä

seurakuntayhteydessä ja osallistumaan aktiivisesti seurakunnan toimintaan (Rippikoulusuunnitelma 2001, 8).

2.1 Rippikoulun musiikin opetuksen historiaa

Suomalaisella rippikoululla on pitkät perinteet. Se on lähtenyt muovautumaan kohti nykymuotoa uskonpuhdistuksen ajalla, vaikka juuret ovat vieläkin kauempana kirkon aikaisemmassa opetustraditiossa. Uskonpuhdistuksen aikana syntyivät luterilainen rippikoulu ja sen päätöstilaisuus konfirmaatio. Rippikoulu ja sen käytänteet kehittyivät edelleen, ja alettiin yhä enemmän painottaa ensimmäistä kertaa ehtoolliselle aikovien opetusta ja kuulustelua. Tärkeä etappi rippikoulun kehityksessä saavutettiin vuonna 1740, jolloin Turun tuomiokapitulista lähetetyssä kiertokirjeessä määrättiin rippikoulu pakolliseksi kaikissa hiippakunnan seurakunnissa. Musiikin osuudesta rippikouluopetuksessa ei tällöin ollut vielä mainintaa. (Seppälä 1998, 29–41.)

Suomen evankelisluterilainen kirkko sai ensimmäisen rippikoulusuunnitelmansa vuonna 1919. Sen mukaan opetusta annettiin yhteensä 100–120 tuntia, ja laulunopetukselle oli varattu aikaa tunti päivässä. Seuraavan, vuonna 1932 hyväksytyn suunnitelman mukaan laulunopetusta oli 25 tuntia, ja tavoitteena oli oppia 20 virttä ja messut. Vuoden 1958 suunnitelmassa todettiin, että varsinkin maaseudulla 50 virren oppimista voisi pitää tavoitteena, mutta jo 5–10 uuden koraalin oppiminen on hyvä saavutus. Samana vuonna tuli voimaan myös suositus, jonka mukaan rippikoulunuoret saisivat valita ryhmälleen oman rippikouluvirren. Lisäksi kiinnitettiin huomiota messun kaavan osaamiseen. (Seppälä 1998, 42–47; Tuovinen 2003, 441–442.)

Seuraavissa suunnitelmissa musiikin keskeisiin sisältöihin ei tullut suuria muutoksia, mutta pedagogiseen ohjaamiseen alettiin kiinnittää erityishuomiota. Vuosien 1973 ja 1980 suunnitelmissa oli uutena asiana mukana tavoite määrätietoisesta työntekijäkoulutuksesta. Uusin, nykyään voimassa oleva rippikoulusuunnitelma on hyväksytty vuonna 2001. (Tuovinen 2003, 441–442.)

2.2 Musiikki rippikoulussa

Musiikilla on vahva asema kirkossamme. Tämä asema perustuu Raamattuun ja kirkon pitkään perinteeseen. Luterilaista kirkkoa pidetään laulettu sanan kirkkona, jossa Kristus itse on läsnä vaikuttamassa laulettu sanassa. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 32–33.)

Rippikouluopetus on kirkon musiikkikasvatustyön yksi vahva osa-alue. Rippikoulun musiikinopetuksen keskeiset aihepiirit eli virret ja jumalanpalvelusmusiikki ovat olleet esillä rippikoulun varhaisista vaiheista saakka. (Tuovinen 2003, 441.) Rippikoulussa musiikki kuuluu olennaisena osana moniin tilanteisiin. Sillä on omat tavoitteensa, mutta myös koko rippikoulua koskevia päämääriä. Musiikki haastaa nuoren pohtimaan musiikin merkitystä itselleen, luo yhteyttä ja turvallista ilmapiiriä ja synnyttää vuorovaikutusta. Musiikin avulla nuori voi toisaalta käsitellä vaikeita asioita, toisaalta rippikoulun aikuiset voivat ymmärtää nuorta paremmin. Musiikin tehtävä rippikoulussa on myös tukea jokaisessa nuorella olevaa musikaalisuutta. Pääpaino rippikoulun musiikissa tulisi olla yhdessä soittamisessa ja laulamissa. Se yhdistää ryhmää ja antaa uusia valmiuksia työskentelyyn ryhmänä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 33–34.)

2.2.1 Nykyisen rippikoulusuunnitelman musiikin opetus

Vuoden 2001 rippikoulusuunnitelmassa musiikkia pidetään kaiken toiminnan läpäisevänä, ja siinä on pyritty laajoihin opetuskokonaisuuksiin, joissa musiikki on mukana omista lähtökohdistaan käsin. Sanapari ”musiikki rippikoulussa” sisältää siis kaiken rippikoulussa tapahtuvan musiikillisen toiminnan. Erillisten musiikkituntien lisäksi musiikin tulisi olla mukana opetuksessa yleensäkin, seurakunnan toimintaan osallistumisessa, leirin jumalanpalvelus- ja rukouselämässä sekä vapaa-aikoina. (Emt., 34–35.)

Rippikoulun musiikin suunnittelussa lähtökohtana on oman seurakunnan toiminta ja käytännöt, samoin koolla olevan rippikouluryhmän taidot ja

valmiudet. On otettava todesta nuoren musiikillinen maailma ja muistettava, että musiikilla on nuoren elämässä vahva asema. On hyvä keskustella nuorten kanssa musiikin merkityksestä sekä pohtia, miksi musiikilla on niin keskeinen asema seurakunnankin toiminnassa. Mihin musiikin käyttö seurakunnassa perustuu, mihin sillä pyritään ja miten sitä voi rikkaasti käyttää? Samalla tutustutaan kirkon monipuoliseen musiikkiperinteeseen. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 35.)

Keskeisiä opetusaiheita nykyisestä rippikoulusuunnitelmasta on löydettävissä kuudesta seitsemään, riippuen millaisiin kokonaisuuksiin aiheet niputetaan. Tuovisen (2003, 442) mukaan niitä on kuusi: 1) *Miksi seurakunnassa käytetään musiikkia*, 2) *jumalanpalvelusten musiikki*, 3) *toimitusten musiikki*, 4) *virret* 5) *seurakunnan muu musiikkitoiminta* ja 6) *hengellinen nuorisomusiikki*. Tämän lisäksi suunnitelmasta löytyy vielä aihepiiri *kuoro- ja soitinmusiikki*, joka sisältää urkumusiikin. Tuovinen ilmeisesti yhdistää tämän aihepiireihin *jumalanpalvelusten musiikki* ja *seurakunnan muu musiikkitoiminta*. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 35–36; Tuovinen 2003, 442.)

Vuoden 2001 rippikoulusuunnitelmassa musiikin opetuksen tuntimääräksi on määritetty rippikoulun kokonaistuntimäärästä (80 tuntia) noin kymmenen tunnin osuus. Keskeistä suunnitelmassa on musiikin osalta se, että kanttori lasketaan selkeästi yhdeksi opettajatiimin jäseneksi, ei vain vierailijaksi. Toivottavaa on, että kanttori on paikalla koko leirin ajan, mutta jos tämä ei ole mahdollista, kanttori kuitenkin vastaa musiikin opetuksen sisällöstä ja toteutustavoista. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 34; Tuovinen 2003, 442.)

2.2.2 Vuoden 1980 rippikoulusuunnitelman musiikin opetus

Vuoden 1980 rippikoulusuunnitelmaa käsitellään tässä työssä hieman, koska se on monille kanttoreille hyvin tuttu, ja siinä on määritetty nykyistä suunnitelmaa tarkemmin opetuskokonaisuudet ja niihin käytettävä tuntimäärä. Tämä koskee myös musiikin osuutta. Suunnitelmassa on määritetty jokaiselle käsiteltävälle aiheelle selkeästi tuntimäärän lisäksi myös tuntikohtaiset tavoitteet. Vuoden

1980 suunnitelman mukaan rippikoulun musiikin opetuksen tavoitteena on, että "nuori tajuaa kirkkomusiikin merkityksen seurakunnan uskon ilmaisuna ja yhteyden lujittajana, kokee sen itselleen merkittävänä sekä oppii arvioimaan erilaista musiikkia." (Rippikoulusuunnitelma 1980, 28). Aihepiirejä tässä suunnitelmassa on yhdeksän ja musiikkiin käytettävä tuntimäärä nykyisen suunnitelman tapaan 10 tuntia. Aihepiirit ovat 1) *Johdatusta musiikkiin* (1h), 2) *Nuorten hengellinen musiikki* (1h), 3) *Jumalanpalvelusmusiikin lähtökohtia* (1h), 4-5) *Liturginen laulu* (2h), 6) *Virsilaulu jumalanpalveluksessa* (1h), 7) *Virsi seurakunnan elämässä* (1h), 8) *Hengelliset laulut* (1h), 9) *Kuoromusiikki* (1h) ja 10) *Urut seurakunnan soittimina* (1h). (Rippikoulusuunnitelma 1980, 28–29.)

2.2.3 Vuosien 1980 ja 2001 rippikoulusuunnitelmien musiikinopetuksen osuuksien vertailua

Kun verrataan 21 vuoden välein tehtyjä rippikoulusuunnitelmia, on muistettava, että ne edustavat molemmat omaa aikakauttansa, eikä niitä kaikilta osin voi eikä kannatakaan vertailla. Tässä vertailu koskee lähinnä suunnitelmissa olevia aihepiirejä, jotka ohjaavat kanttoreiden tuntien aiheita rippikoulussa. Vertailu tehdään vuoden 1980 suunnitelman musiikin tuntien aiheiden ja tuntikohtaisten tavoitteiden, vuoden 2001 suunnitelman luvun *Rippikoulun musiikin sisältö* sekä Tuovisen (2003, 442) tekemän luokittelun pohjalta.

Jos verrataan keskenään vuoden 2001 ja vuoden 1980 suunnitelmien aihepiirejä, yhteneväisyyksiä löytyy runsaasti. Nykyisen suunnitelman kohta 1) *Miksi seurakunnassa käytetään musiikkia* ja edellisen suunnitelman kohta 1) *Johdatusta musiikkiin* vastaavat sisällöllisesti suurin piirtein toisiaan. Nykyisen suunnitelman kohtaa 2) *Jumalanpalvelusten musiikki* vastaavat edellisen suunnitelman kohdat 3) *Jumalanpalvelusmusiikin lähtökohtia* sekä kohdat 4-5) *Liturginen laulu*. Nykyisen suunnitelman kohta 3) *Toimitusten musiikki* näyttäisi sisältyvän vanhassa suunnitelmassa kohtaan 7) *Virsi seurakunnan elämässä*. Nykyisen suunnitelman kohtaa 4) *Virret* vastaa edellisen kohdat 6) *Virsilaulu jumalanpalveluksessa* ja kohta 7) *Virsi seurakunnan elämässä*. Nykyisen suunnitelman kohdalle 5) *Seurakunnan muu musiikkitoiminta* ei löydy suoraan

vastinetta vuoden 1980 suunnitelmasta, mutta viitteitä tähän aihepiiriin löytyy ainakin kohdista 1) *Johdatusta musiikkiin* ja 2) *Nuorten hengellinen musiikki*. Nykyisen suunnitelman kohta 6) *Hengellinen nuorisomusiikki* ja edellisen kohta 2) *Nuorten hengellinen musiikki* näyttäisivät sisällöllisesti vastaavan toisiaan.

Vuoden 1980 suunnitelman kohdalle 8) *Hengelliset laulut*, joka pitää sisällään eri herätysliikkeiden lauluihin tutustumisen, ei ole suoraa vastinetta nykyisessä suunnitelmassa. Samoin edellisen suunnitelman kohdille 9) *Kuoromusiikki* ja 10) *Urut seurakunnan soittimena* ei löydy suoraa vastinetta nykyisestä suunnitelmasta, jos pitäydytään Tuovisen (2003, 442) tulkinnassa aihepiireistä. Tuovinen näyttäisikin sisällyttävän nämä aihepiirit kohtiin 2) *Jumalanpalvelusten musiikki* ja 5) *seurakunnan muu musiikkitoiminta*. Eli ainoastaan eri herätysliikkeiden hengelliset laulut ovat aihekokonaisuus, jota nykyisessä suunnitelmassa ei ole vanhan suunnitelman tapaan. Muut vuoden 1980 suunnitelman aihepiirit näyttäisivät löytyvän jossakin muodossa nykyisestäkin rippikoulusuunnitelmasta.

Myös musiikinopetukseen tarkoitettu tuntimääräsuositus (10h) on pysynyt samana. Päinvastoin kuin vuoden 1980 suunnitelmassa, nykyisessä ei ole tarkkaan määritelty, kuinka monta oppituntia kutakin aihepiiriä tulee käsitellä. Se jää kunkin rippikoulun henkilökunnan, lähinnä kanttorin, harkinnan varaan. Nykyinen suunnitelma myös korostaa toisin kuin edellinen, että musiikin tulisi olla saumaton osa muuta opetusta, ja että musiikki liittyisi rippikoulussa luontevasti kaikkeen toimintaan. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 34; Tuovinen 2003, 442). Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kanttori voi olla mukana tunnilla, jossa teologi opettaa jumalanpalveluksesta ja käsitellä siellä jumalanpalveluksen musiikkia. Tai sitä, että iltaohjelmana järjestettävien leirihäiden yhteydessä keskustellaan yhdessä kanttorin johdolla häiden musiikista. Mahdollisuudet ovat rajattomat, mutta se edellyttää useimmiten kanttorin kokoaikaista läsnäoloa leirillä.

2.3 Rippikoulunuori oppijana

Rippikoulunuori elää keskellä voimakasta murroskautta. Lapsuusiän aikainen identiteetti joutuu niin fyysisten, psyykkisten kuin sosiaalistenkin muutosten eteen. Nuori käsittelee hämmäntäviä tunteita, jotka johtuvat fyysisestä kasvusta ja sukukypsyyden saavuttamisesta, mutta myös vanhemmista erkaantumisesta ja entistä vahvemmassa kaveripiiriin liittymisestä. Kyse on oman minän etsimisestä ja löytämisestä. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 12.)

Erik H. Eriksonin minän kehitystä ja muutosta kuvaavan teorian mukaan 14–15 -vuotias nuori on kehityksessään vaiheessa, jota kuvaa käsitepari identiteetti vastaan roolihämmennys. Myönteistä tässä kehitysvaiheessa on kokemus aidosta minästä, eheyden tunne, joka yhdistää lapsuuden kokemukset ennakoituun tulevaisuuteen, tunne oman itsen ja elämän suunnan löytämisestä. Tärkein tekijä on minäidentiteetti, elämys minän aitoudesta ja eheydestä. Kielteistä tässä kehitysvaiheessa on taas nuoren kokema roolien sekasorto. Nuori ei aina tunne itseään, vaan hän kokee oman minä vierauden ja epätodellisuuden elämyksiä. Lisäksi nuori tuntee kykenemättömyyttä tehdä elämän suuntaa koskevia valintoja. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 22–25.)

Jean Piagetin ajattelunkehitysteorian mukaan 14–15 -vuotias nuori on siirtynyt konkreettisten operaatioiden vaiheesta formaalisten operaatioiden vaiheeseen, mikä tarkoittaa, että nuori kykenee käsitteelliseen ajatteluun. Nuori kykenee ajattelussaan noudattamaan logiikan perussääntöjä ja tekemään päätelmiä riippumatta siitä, ovatko asiat konkreettisesti läsnä vai eivät. Abstraktit, oletuksiin perustuvat sekä todellisuuden kanssa ristiriidassa olevat päätelmät alkavat tulla mahdollisiksi. (Kuusinen & Korkiakangas 1999, 108–109.)

Rippikoulutyössä nuoren käsillä oleva kehitysvaihe on luonnollisestikin otettava huomioon. Esimerkiksi oman identiteetin etsiminen ilmenee usein kriittisyytenä aikuisia ja heidän normejaan kohtaan. Rajojen kokeilu ilmentää oman minän ja tahdon kasvamista. Toisaalta nuori on ajattelussaan tasolla, jossa hän kykenee

käsittämään Raamatun kielikuvia, vertauksia ja symboleja, ja näin ollen ymmärtämään syvemmin, mistä kristinuskossa on kysymys. On kuitenkin muistettava, että rippikouluryhmästä löytyy myös nuoria, joiden on vaikea ymmärtää käsitteellisiä ilmauksia, koska heidän uskonnollinen ajattelunsa on edelleen konkreettisella tasolla. Jokaisella ryhmään kuuluvalla nuorella on menossa oma, yksilöllinen kehitysvaiheensa, mikä tulisi ottaa huomioon rippikoulun toiminnassa. Parhaimmillaan rippikoulu palvelee nuoren kasvua kohti aikuisuutta. Nuori saa turvallisessa ympäristössä peilata itseään suhteessa muihin, oppia vuorovaikutustaitoja ja saada ryhmältä palautetta toiminnastaan. Etäisyys perheestä ja normaalista arjesta saattaa antaa mahdollisuuden myös elämän vaikeiden asioiden turvalliseen käsittelyyn. (Rippikoulusuunnitelma 2001, 12–13.)

2.4 Kanttori rippikoulun opettajana

Rippikoulun yleistavoitteen: "Että nuori vahvistuu siinä uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa otettu, kasvaa rakkaudessa lähimmäiseensä sekä elää rukouksessa ja seurakuntayhteydessä" saavuttamisessa on opetuksella tärkeä merkityksensä. Opetus auttaa nuorta ymmärtämään kristinuskoa. Opetuksen avulla luodaan myös edellytyksiä ja mahdollisuuksia esimerkiksi sille, että rippikoululainen voi hiljentyä Jumalan edessä ja olla Hänen kanssaan vuorovaikutuksessa rukouksessa. (Pruuki & Tirri 2004, 35.)

Jokaisella opettajalla - esimerkiksi kanttorilla rippikoulussa - on tietynlainen käsitys oppimisesta. Yksi opettaja saattaa ajatella, että kun jokin asia on mainittu, se on myös opittu. Toinen opettaja ymmärtää oppimisen tietojen muistamiseksi, kolmas taas oppilaan koko ajattelun tai jopa ihmisen itsensä muuttumiseksi. Se, mitä opettaja ajattelee oppimisesta, vaikuttaa vahvasti siihen, mihin hän pyrkii opetuksessaan ja mitä hän odottaa opiskelijoilta. (Emt., 36.)

Nykyisessä rippikoulusuunnitelmassa on sovellettu erityisesti konstruktivistista oppimisteoriaa (Pruuki & Tirri 2004, 37). Konstruktivismin mukaan oppiminen ei ole vain tiedon passiivista vastaanottamista, vaan oppijan aktiivista toimintaa, jossa hän tulkitsee uutta tietoa aikaisempien tietojensa ja kokemustensa pohjalta. Oppiminen nähdään jatkuvana prosessina, jossa oppija asettaa tavoitteita oppimiselleen ja samalla rakentaa ja muokkaa ajattelunsa ja toimintansa malleja. Oppija ei siis ole tyhjä astia, joka täytetään tiedolla, vaan aktiivisesti merkityksiä etsivä ja rakentava toimija. Mitä korkeatasoisemmasta oppimisesta on kyse, sitä jäsenytyneemmin oppija kykenee tiedostamaan, ymmärtämään ja säätelemään omaa sisäistä ja ulkoista todellisuuttaan ja samalla luomaan uusia toimintatapoja suhteessa niihin. Opetuksen lähtökohtana tulisi siis olla oppijan tapa hahmottaa maailmaa. Opettajan tulisi miettiä tarkoin, millä tavalla opetuksen järjestää, jotta se parhaiten edistäisi oppilaiden hyvää ja menestyksellistä tiedon konstruointia. (Tynjälä 2002, 37–38, 60; Rauste–von Wright, von Wright & Soini 2003, 162–163; Pruuki 2008, 16–17.)

Oppimisen kannalta on olennaista, että oppija on motivoitunut opiskelemaan asiaa. Tämä taas edellyttää, että oppija pitää asiaa kiinnostavana ja tärkeänä omassa elämässään. Oppijan motivaation ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi opettajan kannattaa panostaa tehtäviin, jotka liittyvät mahdollisimman läheisesti oppijan arkielämään ja kokemuspäiriin. Motivaation säilyttämiseen vaikuttavat suoraan myös opiskelutavat: opettajan tulisi suosia oppijan itsenäisyyttä ja omaaloitteisuutta tukevia opetusmenetelmiä, ei vain itse luennoita. Motivaatioon vaikuttaa positiivisesti myös avoin ja turvallinen opiskeluilmapiiri, koska oppiminen on aina sidoksissa sosiaaliseen ympäristöön, muihin opiskelijoihin ja opettajaan. Myös opettajan innostuneisuus ja kannustavuus vaikuttavat vahvistavasti opiskelumotivaatioon. (Pruuki 2008, 21–22.)

Rippikoulussa sovelletaan siis nykyisen suunnitelman mukaan konstruktivistista oppimisteoriaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että painotetaan nuoren omaa toimintaa, etsimistä ja löytämistä. Opettaja ei siirrä tietoa suoraan oppilaan päähän, vaan tämä rakentaa sen itse. Kaikessa opetuksessa pyritään siihen,

että opiskeltavilla asioilla olisi liittymäkohta nuoren elämässä. Suunnitellessaan opetustaan rippikoulun opettajan tulee pohtia nuorten aikaisempaa oppimishistoriaa sekä henkilökohtaisia ominaisuuksia. Laatiessaan sopivaa opetusmateriaalia ja suunnitellessaan opiskeluympäristöä opettajan tulee ottaa huomioon ryhmän heterogeenisuus. Kaikki nämä yhteensä haastavat opettajan pedagogisen ajattelun ja toiminnan joka kerta, kun hän saa opetettavakseen uuden rippikouluryhmän. (Pruuki & Tirri 2004, 38, 53.)

Opettajana toimiminen on aina hyvin pitkälle myös ihmissuhdetyötä. Ei riitä, että opettaja ymmärtää opettamansa asian, vaan hänen tulisi myös kyetä ymmärtämään ja tukemaan eri oppilaiden erilaisiin lähtökohtiin perustuvia ja eri tavoin eteneviä oppimisprosesseja. Opetuksen hallitseminen vaatii siis myös vankkoja sosiaalisia taitoja. (Rauste–von Wright, von Wright & Soini 2003, 227.)

Kanttoreita kouluttavat oppilaitokset vastaavat näihin haasteisiin seuraavasti: Oulun seudun ammattikorkeakoulussa opintojaksossa Kirkollisen musiikkikasvatuksen opinnot 1 (5op) käsitellään pedagogiikkaa ja rippikoulutyötä, lisäksi opintojaksossa Kirkollisen musiikkikasvatuksen opinnot 2 (5op) sivutaan tätä aihepiiriä. Näiden lisäksi seurakuntaharjoittelu 1 (5op) on luonteeltaan rippikouluharjoittelu. (Oulun seudun ammattikorkeakoulu 2011. Opintosuunnitelma, hakupäivä 31.10.2011.) Tampereen ammattikorkeakoulussa tilanne on vastaavanlainen.

Sibelius-Akatemiassa taas opintojaksot seurakunnan musiikkikasvatus (4op), musiikin oppimisen ja opettamisen perusteet (3 op) sekä kirkkomusiikin käytännön valmiudet (1-4 op) sivuavat rippikoulun aihepiiriä. Myös seurakuntaharjoittelu 2 (4 op) on osin luonteeltaan rippikouluharjoittelu. Tämän lisäksi Sibelius-Akatemian Kuopion osastossa on laaja kurssi Hengellinen nuorisomusiikki (12 op), joka sivuaa rippikoulun aihepiiriä. (Sibelius-Akatemia Helsinki 2011. Opetussuunnitelma, hakupäivä 31.10.2011; Sibelius-Akatemia Kuopio 2011. Opetussuunnitelma, hakupäivä 31.10.2011.)

Lindforsin (2004, 233) mukaan seurakunnan työtehtävistä juuri rippikoulu on se, joka aiheuttaa työntekijöissä eniten ristiriitaisia tunteita. Rippikoulun opetuksen ja ohjelman järjestäminen nuorille koettelee ohjaajien ammattitaitoa. Samoin ihmissuhteiden merkitys nousee esiin rippikoulun leirijaksolla. Olo voi olla välillä sietämätön, jos mukana on työkaveri, jonka kanssa ei tule toimeen, kun ei pääse pakoon mihinkään. Rippikoulun työntekijä joutuu laittamaan peliin oman tapansa havainnoida ja kohdata yksittäinen nuori tai mahdollisesti vihamielinen ja sulkeutunut ryhmä. On pohdittava omaa identiteettiään ja omaa tapaansa toimia erilaisissa tilanteissa. Siksi ei ole ihme, että rippikoulutyötä kohtaan liittyy niin usein vastustusta, pelkoa ja väsymystäkin. (Lindfors 2004, 233–234.)

Vuoden 2001 rippikoulusuunnitelma korostaa tiimityön merkitystä. Kanttorin osuutta tiimissä se kuvaa esimerkiksi näin: "Opettajatiimi, johon kanttori kuuluu, suunnittelee rippikoulun kokonaisuuden, ja kanttori vastaa muiden tiimin jäsenten kanssa siitä, että musiikki jäsentyy tähän kokonaisuuteen." (Rippikoulusuunnitelma 2001, 34.) Tärkeää olisi, että koko ohjaajatiimillä olisi samankaltainen ajatus rippikoulun perustehtävästä. Onhan selvää, että jokaista alkaa uuvuttaa ja kyllästyttää, jos työn perustehtävä on ristiriitainen tai liian avoin, ja näin ollen työn päämäärä epäselvä. Kun koko tiimin voimin työtetään avoimesti ja toinen toisen työtapoja kunnioittaen rippikoulun tavoitteita ja päämääriä, estetään monta väsymyksen ja konfliktin aiheuttajaa. Olennaista on löytää oma paikkansa ja roolinsa ohjaajaporukassa ja palvella ryhmää omien taitojensa mukaan. Selkeä työnjako on keskeinen osa yhteistyötä, eikä se ole ristiriidassa tiimityö-ajatuksen kanssa. Sen sijaan ohjaajaporukan tehtäväroolien selkiinnyttäminen auttaa jaksamaan ja estää myös kyllästymistä rippikoulutyössä. (Lindfors 2004, 236, 243–244.)

3 TEORIAOSUUDEN YHTEENVETO JA TUTKIMUSONGELMAT

Rippikouluopetuksella on Suomessa pitkät perinteet. Nykymuotoisessa rippikoulussa opetuksen päävastuu on teologeilla, mutta musiikin opetuksesta vastaa kanttori. Nykyisen rippikoulusuunnitelman mukaan musiikintuntien osuus koko 80 tunnista on noin kymmenen tuntia. Rippikouluryhmien suuruutta suunnitelma ei määrittele.

Nykyinen rippikoulusuunnitelma antaa viitteitä oppituntien aiheista, mutta lopullisen päätöksen siitä, mitä opettaa ja kuinka paljon, kanttori tekee itse. Nykyisen rippikoulusuunnitelman mukaan opetuksessa huomioidaan konstruktivistinen oppimisteoria, jonka mukaan uusi tieto sulautuu jo olemassa olevaan, että ihminen jatkuvasti ja aktiivisesti konstruoi tietoa ja liittää sen sitten aiempaan kokemusmaailmaansa. Tästä johtuen opetusmenetelmien tulisi olla sellaisia, että ne sallivat nuoren aktiivisen osallistumisen. Haasteet mielekkään opetuksen suhteen ovat siis suuret, mutta kanttorinkoulutuksessa saatava pedagoginen oppi suhteellisen pieni.

Rippikouluikäiset nuoret elävät keskellä murrosiän myllerrystä. He ovat hämmentyneitä itsessään tapahtuvien muutosten edessä, he etsivät itseään, pyrkivät irtaantumaan vanhemmistaan, eivätkä aina kunnioita auktoriteetteja. Kavereiden ja sidosryhmien merkitys on suuri. Motivoituminen uusiin asioihin voi olla vaikeaa, varsinkin jos asiat ovat vaikeasti ymmärrettäviä tai kaukana omasta kokemusmaailmasta, kuten usein rippikoulussa ainakin alkuvaiheessa on. Haasteita nuorten kanssa toimimisessa siis riittää.

Nykyinen rippikoulusuunnitelma pitää suotavana kanttorin kokoaikaista rippileirillä oloa. Tämä on parhaimmillaan hieno mahdollisuus ja kokemus, mutta voi aiheuttaa myös ongelmia. Kanttorilla voi olla samanaikaisesti töitä muuallakin, mikä on kuluttavaa. Leirin ohjaajien yhteistyö voi ontua, mikä

tulehduttaa ilmapiiriä ja vaikuttaa jaksamiseen. Myös liian lyhyet yöunet väsyttävät pitemmän päälle.

Tämän tutkimuksen avulla halutaan kartoittaa aihepiireittäin, miten rippikoulutyö käytännössä kanttorin osalta sujuu, ja mitkä ovat kanttoreiden mielestä suurimpia haasteita rippikoulutyössä. Samalla pyritään löytämään vastauksia siihen, miten kanttorit näistä haasteista selviävät kysymällä hyviä käytännön vinkkejä eri tilanteisiin. Vastauksia pyritään siis saamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia käytäntöjä seurakunnissa on rippikoulun musiikin opetuksessa?

(Kysymykset 1-3, 6-9 ja 12–17)

2. Mitkä ovat kanttorin suurimmat haasteet rippikoulutyössä?

(Kysymykset 4, 10 ja 18)

2. Millaisia käytännön vinkkejä kanttoreilta löytyy rippikoulutyöhön?

(kysymykset 5, 11 ja 19)

Kyselylomake jakaantuu kolmeen aihepiiriin. Kunkin osion alkupään kysymykset ovat luonteeltaan kartoittavia ja vallitsevaa tilannetta kuvaavia, ja ne osaltaan auttavat selvittämään suurimpia haasteita. Lisäksi lomakkeessa on yksi kysymys (nro 20), jossa vastaaja saa vapaasti tuoda esiin vielä sellaisia rippikouluopetukseen liittyviä asioita, joita lomakkeessa ei muuten käsitelty.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen toteutustapa alkoi muotoutua jo työn alkuvaiheessa. Tarkoituksenani oli saada mahdollisimman paljon tietoa rippikouluun liittyvistä asioista kanttoreiden näkökulmasta. Mietin eri vaihtoehtoja toteuttaa suunnitelmani, ja tutkimustyyppiksi valikoitui kyselylomakkeen avulla toteutettu teemahaastattelu. Teemahaastattelun avulla sain kerättyä tietoa juuri haluamastani aihepiiristä. Kun teemahaastattelu toteutettiin kyselylomakkeen avulla, tutkimusotos saatiin suuremmaksi kuin se olisi ollut, jos tutkimus olisi toteutettu haastattelemalla. Näin ollen kyselylomakkeen avulla toteutettu teemahaastattelu valikoitui tarkoituksenmukaisimmaksi tavaksi toteuttaa tämä tutkimus.

4.1 Tutkimusmenetelmän luonnehdintaa

Tämä tutkimus on luonteeltaan survey-tyyppinen. Heikkilän (1999, 18) mukaan survey-tutkimuksella tarkoitetaan etukäteen strukturoitua aineiston keruuta kysely- tai haastattelulomakkeen avulla. Tyypillistä survey-tutkimukselle on, että se pyrkii selvittämään käytännön elämässä ilmeneviä ongelmia. Tutkimus kohdistuu yleensä tietyn ihmisryhmän ominaisuuksien tutkimiseen. Nämä ihmisryhmät ovat usein liian suuria tutkittavaksi kokonaisuudessaan, jolloin niistä otetaan pienempi otos, johon tutkimus kohdistetaan. (Soininen 1995, 79–80). Survey-tyyppinen tutkimus on hyvin suosittu tutkimusmenetelmä, jonka vahvuutena voidaan Heiskasen (1998, 193) mukaan pitää sitä, että tutkija voi esittää itse valitsemiaan, mieleisiään kysymyksiä haluamalleen ryhmälle.

Tarkemmin analysoituna tutkimus edustaa pääosin laadullista tutkimusotetta ja tutkimusmenetelmä on kyselylomakkeen avulla toteutettu teemahaastattelu. Teemahaastattelussa edetään tiettyjen, keskeisten, etukäteen tarkoin mietittyjen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa (Tuomi & Sarajärvi 2004, 77). Teemahaastattelussa teemojen käsittelyjärjestyksellä ei ole

merkitystä tutkimusta tehtäessä. Tavoitteena on, että vastaaja voi antaa kaikista tutkimuksen teema-alueista oman kuvauksensa. (Vilkkä 2009, 101–102.)

4.2 Aineiston keruu ja analysointi

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake on tutkimuksen teoriapohjan, oman tietämyksen sekä muutaman asiantuntijan avulla laadittu tuotos. Lomakkeen toimivuutta testattiin muutaman tutkimusotokseen kuulumattoman kanttorin avulla. Tällä haluttiin selvittää kysymysten ymmärrettävyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta. Koetäyttäjien palautteen, opinnäyteseminaaria vetävän lehtorin ja sinne osallistuvien opiskelukavereiden sekä yksikkömme kirkkomusiikin lehtorin kommenttien ja parannusehdotusten pohjalta muotoutui lopullinen kyselylomake. (ks. Liite 1)

Varsinaiseksi tutkimusjoukoksi rajautui 12 Pohjois-Pohjanmaan alueen kanttoria. Alue tuntui sopivalta, koska Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirkkomusiikin opiskelijoilla on ollut viime vuosina monia yhteisiä projekteja Pohjois-Pohjanmaan alueen kanttoreiden kanssa. Tutkimus toteutettiin Pohjois-Pohjanmaan kanttoreiden ja ammattikorkeakoulun kirkkomusiikin opiskelijoiden yhteisellä Pariisin matkalla toukokuussa 2011. Matkalla oli mukana noin 30 kanttoria, ja etukäteen suunniteltu tutkimusjoukkomäärä eli 12 vapaaehtoista vastaajaa löytyi tuosta joukosta helposti. Joukkoon tuli yksi ylimääräinenkin vastaus, jolloin otoksen lopulliseksi määräksi tuli 13 vastaajaa.

Tutkimuksen kyselylomakkeessa on 20 kysymystä, joista 12 on avoimia kysymyksiä, viisi monivalintakysymyksiä ja kolme kohtaa sisältää sekä monivalinta- että avoimen kysymyksen. Monivalintakysymykset analysoidaan taulukoiden avulla ja avoimet kysymykset pääosin sisällönanalyysin keinoin.

4.3 Luotettavuuden arviointia

Monivalintatehtävien luotettavuuden arvioinnissa on otettava huomioon, että valmiiksi luokiteltujen vaihtoehtojen valintaan liittyy aina inhimillisen virheen mahdollisuus. Kerätyn tiedon luotettavuus on kuitenkin yhteydessä tiedon luonteeseen. Luotettavaa tietoa on huomattavasti helpompi kerätä sellaisista asioista, joista vastaajat ovat kiinnostuneita ja jotka liittyvät heidän arkitoimintaansa. (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1995, 121.) Rippikouluaiheisen kyselyn suuntaaminen työssä oleville kanttoreille on siis hyvinkin perusteltua ja lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Kyselylomakkeen tulee olla tutkittavan asian kannalta järkevä ja perusteltu, jotta sen voidaan katsoa mittaavan juuri haluttua asiaa (Emt., 92). Mielestäni tässä tutkimuksessa kysytään tutkimusongelmien kannalta relevantteja asioita. Lisäksi lomake on rakenteeltaan selkeä ja looginen, ja sen kysymykset eivät ole ristiriidassa keskenään. Monivalintakysymyksissä luotettavuutta heikentää luonnollisesti käsitteiden (esimerkiksi jonkin verran, paljon) suhteellisuus sekä vuoroin kolmi- vuoroin neliportaisen asteikon väljyys.

Koska pääosa kyselylomakkeen kysymyksistä on avoimia eli tutkimus on pääosin laadullinen, on mietittävä luotettavuuden arviointia myös tästä näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei tosin ole mitään yksiselitteisiä ohjeita (Tuomi & Sarajärvi 2004, 135). Varron (1992, 103–104) mukaan laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty tutkimus on luotettava, kun tutkimuksen kohde ja tulkittu materiaali ovat yhteensopivia eivätkä teorianmuodostukseen ole vaikuttaneet epäolennaiset tai satunnaiset tekijät. Viime kädessä laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja tutkijan rehellisyys, koska arvioinnin kohteena ovat ne teot, valinnat ja ratkaisut, joihin tutkija tutkimusta analysoidessaan päätyy (Eskola & Suoranta 2000, 208–210).

Tämän tutkimuksen luotettavuutta parantavat edellä mainitun lisäksi myös vastaajajoukon heterogeenisuus sekä se, että minulla on henkilökohtaisestikin kokemusta rippikoulutyöstä. Myös se, että olin itse fyysisesti paikalla, kun

kyselylomakkeita täytettiin, lisää luotettavuutta, koska pystyin seuraamaan täyttämistä ja antamaan tarvittaessa lisäohjeita. Kyselyn toteuttamisen ajankohta saattaa puolestaan hiukan heikentää luotettavuutta. Olimme kyselyjä täytettäessä ulkomaanmatkalla, ja rippikouluasiat eivät välttämättä olleet päällimmäisenä vastaajien mielessä. Lisäksi, kun ajankohta on toukokuu, osalla vastaajista on melkein vuosi edellisistä rippikoulutunneista. Toisaalta osa oli pitänyt kevään aikana jo useita rippikoulutunteja.

Tämän työn päätarkoituksena on selvittää rippikoulun musiikin opetukseen liittyviä käytäntöjä ja suurimpia haasteita sekä saada kanttoreilta ideoita rippikoulutyöhön. Uskoisin tämän tutkimuksen antavan vastauksia näihin asioihin. Lisäksi uskon, että kanttorit ovat olleet vastatessaan rehellisiä, ja ainakin näytti siltä, että kaikki paneutuivat kyselyyn ja täyttivät lomakkeen huolella.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän tutkimuksen tulokset analysoidaan tutkimusongelmittain. Ensiksi siis tarkastellaan rippikoulun musiikin opetuksessa vallalla olevia käytäntöjä. Seuraavaksi käydään läpi asioita, jotka kanttorit kokevat suurimpina haasteina rippikoulutyössä. Lopuksi kootaan kanttoreilta tulleet käytännön vinkit rippikoulutyöhön. Tuloksia raportoitaessa käytetään runsaasti suoria lainauksia kyselyn vastauksista, ne erottuvat tekstistä sisennyksinä.

5.1 Rippikoulun musiikin opetuksen käytännöt seurakunnissa

Musiikin opetukseen rippikouluissa varattu *tuntimäärä* vaihteli suuresti seurakunnittain. Kyselyyn vastanneista kanttoreista reilu puolet (7/13) opetti musiikkia 5–8 tuntia jokaiselle rippikouluryhmälle. Kaksi kanttoria opetti 3–4 tuntia ja kaksi kanttoria 9–10 tuntia. Kaksi vastaajaa ei osannut arvioida opetuksensa tuntimäärää, koska he ovat leirillä koko ajan mukana opettamassa ja tilanteissa aina, kun tarvitaan. Yhden vastaajan mukaan saman seurakunnan sisälläkin tuntimäärä saattaa vaihdella, riippuen rippikoulun teologista. Suurin osa kanttoreista (11/13) oli sitä mieltä, että rippikoulun musiikin opetukseen varattu tuntimäärä on sopiva. Muutama kanttori totesi oman seurakuntansa rippikoulujen musiikin opetuksen tuntimäärän vähenevän koko ajan.

Suurimmalla osalla kanttoreista (10/13) *ryhmäkoko* opetustunnilla oli 20–25 rippikoululaista. Kaksi kanttoria opetti yleensä 15 oppilaan ryhmää tai pienempää, kolme taas 30 oppilaan ryhmää tai suurempaa.

Yhdenkään kanttorin mielestä opetettavan ryhmän koko ei ollut liian pieni, sen sijaan valtaosa nimenomaan 20–25 oppilaan ryhmää opettavista piti tätä ryhmäkoko sopivana. Neljä kanttoria oli sitä mieltä, että ryhmäkoot ovat liian suuria:

Joillakin leireillä 2 ryhmää yhtäaikaan =40 hlöä. Se on liian iso.

Jos yli 20 vilkasta leiriläistä, ryhmä on liian suuri.

Rippikoulun *musiikkituntien aiheista* nousi esiin kolme suosikkia. Kaikki kanttorit pitivät tunnin aiheesta virsikirja/virret, ja lähes kaikki (12/13) opettivat aiheista jumalanpalvelusmusiikki ja urut/urkumusiikki. Näiden jälkeen suosituimpia tuntien aiheita olivat kuoromusiikki (6/13), johdatus musiikkiin/kirkkomusiikkiin (5/13), yhdessä laulaminen ja musisoiminen (4/13) sekä Gospelmusiikki/Nuoren seurakunnan veisut (3/13). Yksittäisiä mainintoja oli aihepiireistä toimitusten musiikki, muut seurakunnassa käytettävät laulukirjat sekä musiikki Raamatussa.

Hyvää *opetusmateriaalia* kanttorit etsivät ja löytivät monista paikoista. Eniten oli mainintoja internetistä opetusmateriaalin lähteenä (6/13). Erikseen on mainittu kirkon internet-sivut (www.evl.fi). Samoin oli maininta YouTubesta löytyvistä urkuvideoiden pätkistä, joissa kerrotaan muun muassa urkujen rakenteesta. Viisi kanttoria kertoi tekevänsä itse opetusmateriaalin rippikouluun, ja sama määrä kanttoreita kertoi käyttävänsä vanhaa, hyväksi koettua materiaalia. Edelleen viisi kanttoria mainitsi saavansa hyvää opetusmateriaalia kollegoiltaan. Neljä kanttoria mainitsi rippikoulukirjoista löytyvän materiaalin, ja kolme kanttoria kertoi käyttävänsä omaa opiskeluaikaista materiaaliaan. Samoin kolme kanttoria kertoi hyödyntävänsä opetuksessaan erilaisia äänitteitä. Mainintoja oli myös lehtiartikkeleista ja ammattikirjallisuudesta, koulutuksista, diasarjoista ja tv-nauhoituksista sekä virsikirjasta. Myös kanttoriharjoittelijoilta saatu materiaali oli mainittuna eräässä vastauksessa. "Kunpa tietäisikin, mistä muualta saisi!", tuskaili eräs kanttori vastauksessaan.

Opetusmenetelmistä suosituimmaksi nousivat luennointi ja yhdessä laulaminen, joita molempia käytti opetuksessaan yhdeksän kanttoria. Opetuskeskustelua käytti opetusmenetelmänä seitsemän kanttoria ja musiikin kuuntelua kuusi kanttoria. Ryhmä- tai paritöitä teetti viisi kanttoria, ja kolme kanttoria teetti tehtävämonisteita. Kaksi mainintaa oli erilaisista kilpailuista ja yhteisopetuksesta papin kanssa.

Yksi vastaaja käyttää yhdessä isosten kanssa toteutettavaa virsirataa. Tämä toteutetaan seuraavasti:

Isokset menevät eri paikkoihin tarpeeksi etäälle toisistaan, jotta tehtävät voidaan tehdä rauhassa. Kullakin isosella on joitain kysymyksiä tai tehtäviä rippikoululaisille. Esim. laulakaa yhdessä virsi 509, mitä tietoja löydätte virrestä (säveltäjä, sanoittaja, vuosiluvut, suomentaja). Rippikoululaiset tulevat pienissä ryhmissä isosen luo ja sopivan ajan päästä ryhmät vaihtavat paikkaa. Näin rippikoululaiset saavat pienemmässä ryhmässä erilailla tietoa ja yhdessä tekemistä virsistä kuin suurena luokkaopetuksena.

Yksi vastaaja mainitsi taas ottavansa toisinaan käyttöön menetelmän "uhkailu, kiristys ja lahjonta", lupaamalla rippikoululaisille esimerkiksi, että "Laulamalla voi vaikuttaa tauon tai oppitunnin pituuteen!"

Opetusmenetelmä-aihepiiriä sivuten muutama vastaaja mainitsi käyttävänsä isosia apuna opetustilanteissa. Muutama mainitsi käyttävänsä apuna teknisiä laitteita kuten piirtoheitintä ja av-välineitä. Useampi vastaaja korosti tässä kohdassa myös opetuksen havainnollistamisen merkitystä. Eräs kanttori puhui elävästä opetuksesta ja musiikillisesta havainnollistamisesta. Esimerkkinä mainittiin oppitunti uruista, joka tulisi mahdollisuuksien mukaan pitää urkujen äärellä koko ajan havainnollistaen. Muutama vastaaja korosti myös, että opetuksen tulee pohjautua nuoren omaan kokemusmaailmaan:

Esim. virsitunnilla lähdemme liikkeelle siitä, millaisessa elämänvaiheessa he itse tulevat tarvitsemaan virsiä: sitten haemme sopivia virsiä (nuorten valitsemia) eri tilanteisiin, esim. omaan vihkimiseen tulevaisuudessa.

Jokaisen tutkimukseen osallistuneen kanttorin oppitunneilla rippikoululaiset olivat ainakin jossakin määrin *motivoituneita* opetettavasta asiasta. Jonkin verran motivoituneita rippikoululaiset olivat kahdeksan kanttorin oppitunneilla, ja viiden kanttorin tunneilla rippikoululaiset olivat merkittävästi motivoituneita aiheista. Äärivaihtoehtoja eli ei lainkaan tai paljon ei ollut valinnut kukaan vastaajista. Muutama vastaaja selitti asiaa myös omin sanoin:

Vaihtelee aika paljon ryhmien välillä.

Yleensä leirin edetessä innostus lisääntyy.

Työrauhaongelmista kysyttäessä suurin osa vastanneista kanttoreista (10/13) valitsi vaihtoehdon, jonka mukaan työrauhaongelmia esiintyy jonkin verran. Kahden kanttorin oppitunneilla näitä ongelmia ei esiintynyt lainkaan, ja yhden kanttorin tunneilla taas merkittävästi. Eräs kanttori totesi: "Tänä vuonna ei (ihme kyllä) lainkaan."

Kanttorin rippikoululeirillä viettämä aika vaihteli suuresti eri seurakunnissa. Viisi kanttoria kertoi olevansa leirillä mukana koko ajan, vastaavasti viisi kanttoria taas käyvänsä vain pitämässä tunnit. Kolme kanttoria puolestaan kertoi olevansa paikalla osan leiristä. Suurin osa kanttoreista (11/13) teki leirin aikana myös muita työtehtäviä. Viisi kanttoria teki muita työtehtäviä joskus, kolme kanttoria lähes aina ja kolme kanttoria poikkeuksetta aina. Ainoastaan kaksi kanttoria teki siis rippikoululeirin aikana pelkästään rippikoulutyötä.

Ongelmia *oman jaksamisen* suhteen suurin osa kanttoreista (11/13) koki jonkin verran. Kaksi kanttoria ei kokenut jaksamisongelmia lainkaan. Jaksamisongelmia kokevat kertoivat niiden syyksi "hyppäämisen leiriltä muihin työtehtäviin ja takaisin" (3/11), oppilaiden rauhattomuuden (3/11), liian lyhyet yöunet (2/11) ja yhteistyön sujumattomuuden muun henkilökunnan kanssa (2/11). Jaksamisongelmia aiheuttavista tekijöistä oli lisäksi joitakin yksittäisiä mainintoja esimerkiksi jatkuvasta melusta ja hälinästä, epäkäytännöllisistä opetus- ja majoitustiloista, ympäröivästä päivästä sekä siitä, jos ei pääse hyvään vuorovaikutukseen leiriläisten kanssa.

Kun kysyttiin *oman osaamisen* ongelmia, suurin osa kanttoreista (9/13) mainitsi vähintään yhden asian. Neljä kanttoria koki ongelmia opettamisessa yleensä. Yksi vastaaja kertoi tehneensä approbaturin kasvatustieteestä ja saaneensa siitä apua opetustaitoihinsa. Edelleen neljä kanttoria koki oman osaamisen rajojen tulevan vastaan haastavien oppilaiden kanssa. Liian vähäisen nuorisomusiikin tuntemisen mainitsi ongelmaksi myöskin neljä kanttoria. Kaksi kanttoria mainitsi tässä kohdassa ongelmaksi mielekkäiden opetusaiheiden löytämisen. Yksittäisiä mainintoja oli myös muun muassa omasta urautumisesta opettamisessa, oman motivaation löytämisestä, ryhmätilanteen hallitsemisesta ja huonosta kitaransoiton taidosta.

Rippikoulun etukäteissuunnitteluun, joka tehdään yhdessä muun leirin henkilökunnan kanssa, kanttorit olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä. Suurin osa kanttoreista (9/13) halusi jatkossa osallistua suunnitteluun saman verran kuin nykyiselläänkin osallistuvat. Loput neljä kanttoria haluaisi olla mukana etukäteissuunnittelussa tämänhetkistä tilannetta enemmän.

Edelliseen liittyen kyselylomakkeessa oli kysymys "Millaisena koet *oman paikkasi rippikoulun opettajatiimissä?*" Tähän kysymykseen saadut vastaukset jaettiin kolmeen luokkaan. Puolet vastaajista (7/13) koki olevansa tärkeä osa opettajatiimiä:

Yleensä olen kokenut olevani tärkeässä tehtävässä musiikin ammattilaisena.

Koko ajan otettu paremmin huomioon ja nykyään olen samalla viivalla muiden opettajien kanssa.

Koen olevani tasavertainen opettaja ja leirityöntekijä. Se perustuu siihen, että olen leirin käytettävissä myös oppituntien ulkopuolella. Pystyn vaikuttamaan tuntimäärään ja opetussisältöihin.

Kaksi kanttoria koki, että oma paikka opettajatiimissä vaihtelee, riippuen lähinnä siitä, ketkä ovat opettajatiimin muut jäsenet:

Vaihtelee sen mukaan ketä tiimissä on.

Joskus kanttorin osuutta vähätellään. Saatetaan puhua sen papin ja sen nuorisotyöntekijän riparista.

Neljä kanttoria koki olevansa leirillä vain vierailijoita:

Kanttorin läsnäoloa ei arvosteta ja roolini on lähinnä vierailijan rooli. Koen olevan ulkopuolinen, se harmittaa, koska haluaisin olla osa tiimiä niin kuin menneinä vuosina. Nykyään papit ja nuorisotyöntekijät suunnittelevat kaiken ja vastaavat leiristä yhdessä isosten ja kesäteologin kanssa. Käyn vain pitämässä omat tunnit. Tällainen vain vahvistaa nuorissa käsitystä, että kirkkomusiikki on vanhanaikaista ja tylsää. Leirillä mieluummin "hengailaan". Valitettavasti asenne lähtöisin papeista ja nuorisotyöntekijöistä.

5.2 Kanttorin suurimmat haasteet rippikoulutyössä

Tämän tutkimuksen vastauksissa nousi esiin kaksi rippikoulutyöhön liittyvää haastetta ylitse muiden. Eniten mainintoja oli haasteesta saada rippikouluryhmä motivoitua ja aktivoitua opetuksen suhteen, ja seuraavaksi eniten siitä, kuinka saada nuoret laulamaan. Nämä kaksi asiaahan liittyvät hyvin tiiviisti myös toisiinsa:

Oppilaat elävät musiikin suhteen monesti täysin erilaisessa maailmassa. Tästä seuraa, että motivaation syntyminen opetettavaa aihetta kohtaan voi olla suuri haaste.

Miten saada rippikoululaiset laulamaan? Murrosikä yleensäkin tekee sen, että ei uskalleta laulaa virsiä.

Jos porukka tai osa siitä tekee kollektiivisen päätöksen että aletaan laulamaan, se on riemuvoitto opellekin. Eräänä kesänä pojat innostuivat laulamaan virsiä ja liturgisia osia eikä tunteihin annettu aika meinannut riittää millään. Laulaminen on monelle tämänikäiselle nuorelle uusi aluevaltaus."

Useampi kanttori totesi, että usein varsinkin alkuleiristä oppitunneilla ja muissa yhteisissä tilanteissa laulaminen on vaisua. Yleensä kuitenkin leirin loppua kohden, kun leirin tunnelma muutenkin vapautuu, rippikoululaiset rohkaistuvat myös laulamaan.

Muita asioita, joista oli useampi maininta vastauslomakkeissa, olivat haaste valita tai löytää hyvät ja tarkoituksenmukaiset aiheet oppitunneille sekä haaste löytää käyttökelpoista opetusmateriaalia. Lisäksi oman roolin epämääräisyyden leirillä usea kanttori koki haasteena.

Aiheiden tiivistäminen ja rippikoululaisten kannalta mielekkäiden aiheiden löytäminen siten, että jotakin olennaista kirkkomusiikista tulisi tutuksi.

Modernia opetusmateriaalia, esim. DVD- tms. materiaalia on aika vähän.

Muiden työntekijöiden asenne on joskus kanttorin osuutta vähättelevä.

Joskus kaipaasi enemmän tukea muilta työntekijöiltä.

Enemmän kuin yksi maininta haasteista rippikoulutyössä oli pedagogisten taitojen puutteesta, urautumisen vaarasta sekä huonosta opetusvälineistöstä ja huonoista opetustiloista.

Kun ei itse ole saanut minkäänlaista koulutusta nuorten opettamiseen, niin opena oleminen on vaikeaa.

Opettaminen yleensäkin tarjoaa haasteita, mutta kokemus ja opiskelu auttavat.

Urautumisen ja rutiinin tasapainon löytäminen.

Se kun rippikoulua pidetään eri paikoissa (vuokrataan tilat, leirikeskus tms), opetusvälinetekniikka on aika surkea.

Yksittäisiä mainintoja rippikoulutyön haasteista oli edellisten lisäksi useita. Haasteina koettiin muun muassa liian suuret opetusryhmät, omien opintojen pohjautuminen vanhaan rippikoulusuunnitelmaan, vähäinen kontakti nuoriin, jos käy vain pitämässä tunnit, sekä yhteistyön saaminen sujuvaksi leirin vastaavan teologin kanssa.

5.3 Käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön

Tähän tutkimukseen osallistuneet kanttorit antoivat paljon erilaisia käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön. Vinkit jaoteltiin aihepiirinsä perusteella kuuteen ryhmään, jotka ovat oma asenne, opettajana toimiminen, laulaminen, musiikin kuuntelu, kirjalliset tehtävät & av-välineet, sekä oma aktiivisuus. Kanttoreilta saadut ideat ovat koottuna seuraavassa luettelon omaisesti, pääosin suoraan vastauslomakkeista kopioituina.

Oma asenne:

Rippikouluun täytyy mennä satasella mukaan!

Tärkeintä että opettaja itse uskoo asiaansa ja haluaa aitoon vuorovaikutukseen opetustilanteessa.

Reipas, jämäkkä ja iloinen asenne ja helposti lähestyttävyyys edesauttavat

vapautuneen ja rohkaisevan ilmapiirin syntymistä. Ennakkoluulottomuus -
nuoret lähtevät kyllä mukaan ja kiinnostuvat kirkkomusiikista ja uruista ja
laulamisesta!

Avoin, hyväksyvä ja positiivinen mieli auttaa luomaan hyvää kontaktia
ryhmään, unohtamatta jämpätyttöä.

Opettajana toimiminen:

On osattava aloittaa tarpeeksi konkreettisesti ja nuorten oman elämän
lähtökohdista käsin!

...olisi tärkeää osallistua etenkin alussa mahdollisimman moneen.

En käy hirveästi teoriaa läpi, ja kirjoitutan muistiin tosi vähän (en aina
ollenkaan.)

Isoiset mukaan tunneille mahdollisuuksien mukaan!

Aika ajoin omia opetusaiheita– ja tapoja on syytä uudistaa, niin itselläkin
säilyy mielenkiinto! Omassa seurakunnassani rippikoulutiimi miettii ja
pohtii asioita useamman kerran vuoden aikana, jolloin on hyvä pohtia
myös omaa opetusta hyvissä ajoin ennen leiriä.

Jos opetettavat aiheet esittää riittävän mielenkiintoisesti, ei
työrauhaongelmia esiinny. Tuntien valmistelu on ensiarvoisen tärkeää, ja
sittenhän samaa sapluunaa voi käyttää useamman kerran!

Ole ystävällinen ja tasapuolinen, mutta jämpä!

Käytä vaihtelevia työtapoja!

Musisointiin rohkaisemiseksi sallittava jonkinasteinen hälinä ja hulluttelu.
Ei saa antaa tilaa evvk-asenteiden kuuluttamiseen!

Leiriläisten saatava osallistua omalla tavallaan. Ketään ei saa painostaa/
pakottaa esim. esiintymään, näyttelemään tai lukemaan yksin, mutta
kaikille on annettava mahdollisuus.

Rippikoululaisten kannustaminen ja tasapuolisuus tärkeää!

Kanttori ehdottomasti mukaan koko leirin ajaksi!

Nuoriin tutustuu paremmin, kun on koko leirin ajan heidän kanssaan.
Nuoret rentoutuvat ja tavallaan tottuvat kanttorin läsnäoloon, tulevat
juttulemaan. Yhdessä käydään esim. lenkillä.

Jos on valmis olemaan leirielämässä muutenkin kuin vain oppitunneilla,
sekä itse että oppilaat saavat paljon enemmän kuin jos käy pitämässä
pelkästään tunnit!

Laulaminen:

Lauletaan nuorten valitsema virsiä. (Yleensä ensin Hoosianna ja sitten 135...)

Virissä kannattaa säilyttää hyvä tempo ja nuoria innostava säestys! Tässä voi käyttää hyväksi myös enemmän nuorisomusiikkia taitavia nuorisotyöntekijöitä/isosia.

Kilpalaulantaa tai joka toinen säe istuen ja joka toinen seisten!

Virsi- ja veisukirjasta on olemassa karaoke-dvd:t, niissä sävellajit ovat vähän korkeita, mutta toimivat opetuksen piristeinä!

Jos joku leiriläinen soittaa jotakin soitinta (piano, kitara tms.), se innostaa muitakin leiriläisiä laulamaan virsiä ja nuorten hengellisiä lauluja.

Musiikki mukaan tunteille! Esim. kun pappi puhuu pyhästä hengestä, lauletaan virsiä aiheeseen liittyen.

Musiikin kuuntelu

Kuunnellaan kaunista, hyvää kirkkomusiikkia!

Monipuolista musiikin kuuntelua! Eräällä tunnilla isoset esitti sketsin, joka oli ikään kuin alkusoitto kuuntelemallemme musiikille.

...olen pyrkinyt herättämään mielenkiintoa kuuntelunäytteillä veikkauksen tapaan: 10 näytettä, kuulemansa perusteelle sitten saavat arvata, onko kyseessä hengellinen musiikki.

Nuoret arvailevat innokkaasti eri kuorotyyppien ääninäytteitä!

Näiden lisäksi mainittakoon, että eräässä seurakunnassa järjestettiin kanttorin mukaan rippikoulukonsertti, joka sisältää mahdollisimman monipuolisesti hengellistä musiikkia (kuoro, urut, instrumentti jne.) Lisäksi eräs kanttori piti rippikoulussa oppitunneillaan virsiraateja levyraatien tapaan.

Kirjalliset tehtävät & av-välineet:

Paljon käytännönläheisiä tehtäviä!

Pojat tykkää ristikoista!

Ryhmätöinä voi suunnitella vaikka jumalanpalveluksen, häät, hautajaiset tai virsilauluillan!

Virsitunneilla lähdemme liikkeelle siitä, millaisissa elämänvaiheissa nuoret itse tulevat tarvitsemaan virsiä: sitten haemme sopivia virsiä (nuorten valitsemia) eri tilanteisiin, esim. omaan vihkimiseen tulevaisuudessa.

Netin käyttö opetuksessa!

Eräs kanttori mainitsi tässä kohdassa, kuinka hänen seurakunnassaan on koottu musiikkitiimissä Power Point -esitys rippikoulun keskeisistä aiheista.

Oma aktiivisuus rippikoulutyössä

Täytyy itse olla aktiivinen ja pyytää huomiota sekä antaa ideoita!

Pyri pääsemään rippikoulutyötä hoitavan työryhmän jäseneksi!

Osallistu isoskoulutukseen opettajana!

Pidä itsesi ajan tasalla rippikouluasioissa!

Kollegojen kanssa ideoiden vaihto hyväksi havaittua.

Tämän tutkimuksen **kyselylomakkeen viimeinen kysymys** oli "Haluatko tuoda esiin vielä jotain rippikouluopetukseen liittyvää?" 13 kanttorista puolet vastasi tähänkin kysymykseen. Osa vastauksista liitettiin edellisiin vastauksiin niiden aihepiireiltään sinne sopiessa, joten tässä luetellaan vielä ne asiat, jotka ovat vielä kokonaan mainitsematta.

Kaksi kanttoria kaipasi konkreettista apua rippikouluopetuksen tueksi. Toinen puhui vinkkipankista, toinen kanttoreiden rippikoulupäivästä:

Vinkkipankki kanttoreiden rippikouluopetukseen olisi mahtava!
Materiaalia saisi opetusta varten olla paljon nykyistä paremmin.

Kanttoreille rippikoulupäivä, jossa vaihdetaan ajatuksia ja käytännön toteutuksia, mikä toimii, missä kaivataan apua ja mahdollisesti lisäkoulutusta. Päivitetään tietoja jne.

Eräs kanttori totesi vastauksensa loppuun rippikoulun olevan tärkeä työmuoto, mutta toteaa, että leirillä opetettujen asioiden tulisi saada tukea myös nuoren kotoa, koska "kannettu vesi ei kaivossa pysy".

Toinen kanttori pohti rippikoulun musiikinopetuksen tärkeintä tehtävää ja päättyy seuraavaan luonnehdintaan:

Rippikoulun musiikkituntien tärkein tehtävä on muuttaa asennetta positiivisempaan suuntaan, saada osallistumaan - ainakin leirillä ja parhaassa tapauksessa sen jälkeenkin. Tiedolliset tavoitteet tulevat vasta tämän jälkeen.

5.4 Yhteenveto

Suurin osa kanttoreista koki seurakuntansa rippikouluissa musiikin opetukseen varatun tuntimäärän sopivana, vaikka tuntimäärät eri seurakunnissa vaihtelivatkin suuresti. Suurin osa kanttoreista on myös tyytyväisiä ryhmäkokoihin, jotka ovat lähes kaikilla 20–25 oppilasta. Oppituntien aiheissa oli kolme suosikkia: virret, jumalanpalvelusmusiikki ja urut. Opetusmateriaalia hankittiin monista paikoista, jotka vaihtelivat eri kanttoreiden välillä. Opetusmenetelmistä suosituimpia olivat luennointi ja yhdessä laulaminen. Kaikki kanttorit kokivat, että nuoret ovat heidän tunneillaan ainakin vähän motivoituneita. Lähes kaikkien kanttoreiden tunneilla esiintyi vähintään jonkin verran työrauhaongelmia.

Kanttoreiden rippileirillä viettämä aika vaihteli suuresti, osa oli paikalla koko leirin, osa kävi taas vain pitämässä tunnit. Myös näiden kahden vaihtoehdon välimuotoja löytyi. Lähes kaikki kanttorit tekivät leirin aikana myös muita työtehtäviä. Sekä omassa jaksamisessa että omassa osaamisessa suurin osa kanttoreista koki ainakin jonkin verran ongelmia. Rippikoulun etukäteissuunnittelun osallistumisesta kysyttäessä suurin osa kanttoreista oli tyytyväisiä nykytilanteeseen. Kanttorit kokivat kuitenkin vaihtelevasti roolinsa ohjaajatiimissä: noin puolet koki olevansa täysivaltaisia tiimin jäseniä, loput kokivat roolinsa vaihtelevan tai sen olevan vain vierailijan rooli.

Rippikoulutyön suurimmista haasteista kysyttäessä löytyi kaksi haastetta, jotka olivat selkeästi ylitse muiden. Eniten mainintoja oli haasteesta saada rippikouluryhmä motivoitua ja aktivoitua opetuksen suhteen, ja seuraavaksi

eniten siitä, kuinka saada nuoret osallistumaan yhteislauluun. Osinhan nämä liittyvät myös toisiinsa. Myös useita muita haasteita oli mainittu vastauksissa.

Kanttorit antoivat vastauksissaan runsaasti käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön. Eniten niitä annettiin liittyen opettajana toimimiseen. Vinkkejä annettiin myös laulamiseen, musiikin kuunteluun, ja tehtävien tekemiseen. Lisäksi saatiin kanttorin omaan asenteeseen sekä aktiivisuuteen rippikoulutyössä liittyviä vinkkejä.

6 POHDINTA

Opintojen alkuvaiheista lähtien ajatukseni oli, että opinnäytetyöni tulee olemaan sellainen, josta on minulle hyötyä tulevaa työtäni ajatellen. Valitsin rippikoulu-aiheen useasta eri syystä. Ensinnäkin se oli asia, jota olin itse miettinyt monesta näkökulmasta: miten osata opettaa juuri murrosikäisiä nuoria aiheesta kirkkomusiikki, kuinka rankka viikon mittainen leiri loppujen lopuksi fyysisesti on, miten ohjaajatiimi toimii ja millainen jäsen kanttori tuossa tiimissä on. Toiseksi, kun kuulin heti opintojen alkuvaiheessa monen opiskelukaverin ja valmiin kanttorinkin valittelevan rippikoulutyön haastavuutta, lisäsi se kiinnostusta selvittää, mikä tuon haastavuuden aiheuttaa. Lisäksi olen ensimmäiseltä ammatiltani luokanopettaja, joten opettaminen aihepiirinä kiinnostaa minua myös sitä kautta.

Mietin työni tarkempaa aihetta yksin ja yhdessä kirkkomusiikin lehtorien kanssa. Lopulta päätin selvittää opinnäytetyössäni, mitkä ovat kanttoreiden mielestä haastavimmat asiat rippikoulutyössä sekä lisäksi kerätä hyviä käytännön vinkkejä rippikoulutyöhön. Taustaksi halusin kerätä faktaa seurakuntien rippikoulujen musiikinopetuksen käytännöistä. Opinnäytetyöni nimeksi muodotui *Kanttorit rippikoulutyössä – Käytäntöjä, haasteita, ideoita*.

6.1 Tutkimuksen toteutuksesta

Tutkimuksen toteutustapaa mietin eri näkökulmista. Alusta asti oli selvää, että otan työssä olevia kanttoreita tutkimuksen kohteeksi. Vaihtoehtoina oli tehdä määrällinen tutkimus suurelle joukolle kanttoreita tai vastaavasti laadullinen tutkimus muutamalle kanttorille. Ensimmäisen vaihtoehdon hylkäsin, koska sellaisella tutkimuksella olisin kyllä saanut kerättyä laajastikin faktoja rippikoulun käytänteistä, mutta tarkempia tietoja tai kanttoreiden omia ajatuksia siihen ei olisi saanut mukaan. Jälkimmäisenkin vaihtoehdon hylkäsin tullessani siihen tulokseen, että muutamaa kanttoria haastatteleamalla en saisi riittävän kattavaa tietoa aihepiiristä. Tiedossa oli, että eri seurakunnissa rippikoulukäytännöt

vaihtelevat suuresti, ja muutaman kanttorin valitsemalla tulokset olisivat saattaneet jäädä yksipuolisiksi. Päädyin näiden kahden välimuotoon: kyselylomakkeeseen, joka sisältäisi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä ja 10–15 kanttorin tutkimusotokseen. Ajattelin saavani näin parhaiten vastaukset haluamiini asioihin.

Teoriaosuuteen halusin ottaa mukaan taustaksi hieman rippikoulun yleistä historiaa, vaikka keskityinkin tämän päivän rippikouluun. Halusin myös vertailla hieman nykyistä ja nykyistä edellistä rippikoulusuunnitelmaa, koska tiesin, että monille kanttoreista vanha suunnitelma on edelleen nykyistä tutumpi ja paremmin mielessä. Teoriaosuuden tärkeimmät luvut työni aiheen kannalta ovat mielestäni kaksi viimeistä lukua, joissa kuvaillaan rippikoulunuorta oppijana sekä vastaavasti kanttoria rippikoulun opettajana. Teoria- ja tutkimustulososuuksien väliin halusin tehdä lyhyen luvun, joka linkittää yhteen teorian ja tutkimuksen. Tämän luvun loppuun sijoittuivat luontevasti myös tutkimusongelmat.

Kyselylomakkeen täyttötilannetta mietin paljon niin etu- kuin jälkikäteenkin. Pariisin matka oli loistava tilaisuus saada kyselyyn vastaukset ilman pitkiä vastausaikoja tai sähköpostimuistutuksia, ja pääsin analysoimaan niitä heti matkan jälkeen. Kun jaoin itse lomakkeet varmistamalla ensin, onko kyseinen kanttori halukas täyttämään sen, arvelisin vastaajien olleen myös suhteellisen motivoituneita vastaamaan. Lisäksi olin itse paikalla, joten pystyin antamaan lisäohjeita niitä tarvitseville. Toisaalta, kun täytätin lomakkeet vasta paluumatkalla lentokoneessa, ei tuo ollut välttämättä paras mahdollinen ajankohta, kun reissuväsymys jo painoi. Tästä saattaa kertoa se, että moni jätti vastaamatta viimeisiin avoimiin kysymyksiin. Toisaalta osa vastasi näihinkin huolella ja monisanaisesti. Enkä voi tietää, mikä lopputulos olisi ollut siinä tapauksessa, että olisin lähettänyt kyselyn sähköpostitse. Ehkä voin päätyä siihen, että Pariisin matka oli hyvä ajankohta kerätä vastaukset.

Kyselylomake oli mielestäni sinänsä selkeä ja toimiva. Analysointivaiheessa jäin miettimään logiikkaa kysymyksessä nro 15 "Koetko ongelmia oman osaamisen suhteen? Jos koet, missä asioissa (esim. opettaminen yleensä, haastavat

oppilaat, nuorisomusiikki...) Mietin, miksi en ollut antanut kysymyksen ensimmäiseen osaan vaihtoehtoja en koskaan, joskus, lähes aina, poikkeuksetta aina, jolloin kysymys olisi ollut yhtenäinen kysymyksen nro 14 kanssa. Varmastikaan tämä ei ole tutkimuksen tulosten kannalta oleellinen asia, mutta jos tekisin lomakkeen nyt, lisäisin siihen nuo vaihtoehdot. Jatkokysymyksen perässä olevia esimerkkejä mietin myös lomaketta tehdessäni. Pohdin, ohjaavatko ne liikaa vastaajaa. Toisaalta, jos niitä ei olisi ollut, olisinko saanut kysymykseen vastauksia lainkaan. Päätin jättää esimerkit, minkä uskon olleen hyvä ratkaisu.

Oman haasteensa analysointivaiheessa tarjosivat vastauksissa ilmenneet päällekkäisyydet. Osa opetusmenetelmävastauksista olisi sopinut hyvin myös käytännön vinkeiksi. Jotkut olivat kirjoittaneet samaa asiaa sekä suurimpiin haasteisiin että käytännön vinkkeihin. Parhaassa tapauksessa oli vastattu toiseen, ja toiseen kirjoitettu vain "kts. edellinen". Lisäksi muutamissa vastauksissa oli monivalintatehtävissä vastattu vaihtoehtojen ohi jotain muuta. Jouduin tekemään näissä tapauksissa kompromisseja, päättämään oikean vaihtoehdon tai aihepiirin asiayhteydestä ja vastauslomakkeen muusta sisällöstä. Pyrin siihen, että vastaajan ääni pääsee kuuluviin näissäkin kohdissa, eikä työn luotettavuus kuitenkaan kärsi.

Eräälle kanttorille lähetin analysointivaiheessa sähköpostilla tarkennuspyynnön yhteen kysymykseen, kun en ymmärtänyt, mitä hän vastauksellaan tarkoitti. Sainkin näin liitettyä mielenkiintoisen ja muista poikkeavan virsiopetustavan työn opetusmenetelmä-osioon.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen työhöni, ja se on mielestäni hyvä kokonaisuus. Teoriaa on sopivasti ja se on aiheen kannalta oleellista, tutkimusongelmat ovat relevantteja ja niihin saadaan vastaukset tutkimustuloksissa. Olen myös tyytyväinen itse prosessiin. Ajatukset kypsyivät mielessäni pikkuhiljaa, ja tutkimuksen aihe rajautui mielekkääksi kokonaisuudeksi, jota oli mukava lähteä toteuttamaan. Myös itse kirjoittaminen sujui hyvin ja pysyin suunnitellussa aikataulussani.

Työn lopputulos vastaa mielestäni sen alkuperäistä tarkoitusta. Seurakuntien rippikoulujen musiikin opetuksen käytänteet tulivat selville, samoin selvisivät kanttoreiden mielestä suurimmat haasteet rippikoulutyössä. Myös käytännön vinkkejä saatiin kanttoreilta runsaasti. Tässä mielessä opinnäytetyötäni voidaan pitää onnistuneena.

6.2 Tutkimustuloksista

Tutkimustulokset vastasivat melko pitkälle sitä, mitkä omat ennakko-odotukseni niiden suhteen olivat. Ei ole yllätys, että suurimpana haasteena koettiin rippikoululaisten motivointi ja laulamaan saaminen. Ne olen itsekkin kokenut haastavina asioina. Itselleni yksi suurimpia haasteita on ollut myös fyysinen jaksaminen pitkällä leireillä lyhyillä yönillä, ja ennakko-odotukseni oli, että se olisi sitä muillekin. Tämän tutkimuksen kanttorit eivät kuitenkaan kokeneet sitä ongelmana. Hyvän opetusmateriaalin löytäminen taas oli suurimpien haasteiden joukossa. Sen arvelinkin päätyvän sinne, kun olen monesti tuskaillut saman asian kanssa. Hyvälle opetusmateriaalille olisi tilausta!

Yli puolet kanttoreista oli sitä mieltä, että nuoret ovat jonkin verran motivoituneita opetettavasta asiasta. Se on mielestäni positiivinen asia, varsinkin kun loput viisi kanttoria koki nuorten olevan merkittävästi motivoituneita. Toisaalta sitten juuri nuorten motivointi koettiin suurimmaksi haasteeksi. Motivaation ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi opettajan kannattaa suosia tehtäviä, jotka liittyvät mahdollisimman läheisesti oppijan arkielämään ja kokemuspiiriin (vrt. luku 2.4). Tällaisesta opetuksestahan saatiin tutkimuksessa monia hyviä esimerkkejä, joista kannattaa kaikkien ottaa mallia.

Se, että kanttorit kokevat motivoimisen suurena haasteena, vaikka nuoret ovatkin jonkin verran motivoituneita heidän tunneillaan, kertoo siitä, etteivät kanttorit saa motivoitua nuoria niin paljon kuin haluaisivat. Erittäin positiivinen asia oli kuitenkin se, että ainoastaan yksi kanttori koki työrauhaongelmia olevan merkittävästi. Tästä voidaan päätellä, että useimpien kanttoreiden tunneilla nuoret käyttäytyvät suhteellisen asiallisesti, vaikka heitä onkin vaikea saada motivoituksi opetettaviin asioihin tai laulamiseen.

Positiivista oli myös, että suurin osa kanttoreista saa opettaa kohtuullisen kokoisia, 20–25 oppilaan ryhmiä. Itse olen usein opettanut 40–50 nuorta samanaikaisesti, ja se on yksinkertaisesti liian suuri ryhmä. Ainoat mahdolliset opetusmenetelmät ovat tällöin käytännössä yhdessä laulaminen tai luennointi. Luennointi näyttäisi olevan tutkimuksen kanttoreidenkin keskuudessa suosittu opetusmenetelmä. Opiskelutavoissa tulisi kuitenkin suosia itsenäisyyttä ja omaaloitteisuutta tukevia opetusmenetelmiä, jotta opiskelumotivaatio säilyisi paremmin (vrt. luku 2.4). Luennointi koetaan helpoksi tavaksi opettaa, ovathan kyseessä kanttoreille hyvin tutut asiat, joista riittää puhuttavaa. Itse käytän opetusmenetelmänä usein luennoinnin ja keskustelun välimuotoa, eli välillä kerron faktoja, välillä keskustelen aiheesta nuorten kanssa. Tämä tapa toimii yleensä hyvin, riippuen siitä, miten keskustelevainen ryhmä on kyseessä. Haasteita opetusmenetelmävalinnoissa on varmasti kuitenkin jokaisella kanttorilla.

Rippikoulun aihevalintojen kohdalla oli mielenkiintoista verrata suosituimpia aiheita rippikoulusuunnitelmien (nykyinen ja nykyistä edellinen) aihe-suosituksiin. Virsikirja-aihe löytyy nykyisestä ja nykyistä edellisestä rippikoulusuunnitelmasta sellaisenaan, samoin jumalanpalvelusmusiikki. Urut/urkumusiikki sellaisenaan on taas kanttoreilla mielessä vielä vanhasta suunnitelmasta, nykyisestä sitä ei tuolla nimellä enää löydy (vrt. luku 2.2.3). Ennakkotiedot siis pitivät paikkansa: moni kanttori tuntee edelleen paremmin vuoden 1982 opetussuunnitelman kuin nykyisen.

Aihevalintojen kohdalla yllätyin siitä, että kirkollisten toimitusten musiikki oli mainittuna vain yhdessä vastauksessa. Itse käyn tämän aihepiirin läpi yleensä aika huolella. Toisaalta muista yhteyksistä päättelin, että tätäkin aihetta opetetaan, kun eräs vastaaja kertoi etsivänsä yhdessä nuorten kanssa virsiä häihin tai kun toinen vastaaja kertoi teettävänsä ryhmätöinä suunnitelmat häistä ja hautajaisista. Arvelisin tämän selittyvän sillä, että monet kanttorit yhdistelevät sujuvasti eri aiheita keskenään ja käyvät toimitusten musiikkia läpi jonkun muun aiheen, kuten virsikirjan yhteydessä. Nyt mietin, olisiko kyselylomakkeessa sittenkin pitänyt olla opetettavista aihepiireistä kysyttäessä lueteltuna eri

vaihtoehtoja. Harkitsin sitä lomaketta tehdessäni, mutta jätin vaihtoehdot kuitenkin pois.

Erittäin positiivinen asia oli vastaajien antamien vinkkien paljous. Ehkä se selittyy ainakin osittain sillä, että nämä käytännön vinkit ovat kanttoreiden näkökulmasta katsottuna tämän tutkimuksen tärkein anti, se konkreettinen apu, jonka kukin tästä saa halutessaan omaan työhönsä. Olenhan luvannut lähettää kaikille vastaajille valmiin työn luettavaksi. Yllätyin siitä, että useampikin kanttori halusi vinkkinä suositella kokoaikaista leirillä oloa. Siitä näytti olevan lähes pelkästään positiivisia kokemuksia. Kokoaikaista kanttorin mukanaoloahan suosittelee myös nykyinen rippikoulusuunnitelma (vrt. luku 2.2.1).

6.3 Lopuksi

Tavoitteenani oli opinnäytetyötä tehdessäni, että siitä on minulle hyötyä jatkossakin. Tämä tavoite täyttyi hyvin. Sain paljon hyviä ideoita rippikoulutyöhön, niin konkreettisia opettajana olemiseen ja opetukseen kuin omaan asennoitumiseen ja opetustiimin jäsenenä olemiseenkin liittyviä vinkkejä. Lisäksi sain paljon mielenkiintoista tietoa kanttoreiden työskentelystä rippikouluissa. Koen, että olen nyt valmiimpi kohtaamaan rippikoulutyön haasteet.

Uskon, että tästä työstä hyötyvät itseni lisäksi kaikki tutkimukseen osallistuneet kanttorit, ja samalla kaikki rippikoulutyöstä kiinnostuneet kanttorit. Myös kanttoriopiskelijoille tämä voisi olla mielenkiintoinen lukupaketti vaikka ennen ensimmäistä rippikoulukokemusta kanttorin roolissa. Tämän lisäksi uskon, että myös muu rippikoulun henkilökunta – teologit ja nuorisotyöntekijät – voisivat saada tästä uusia näkökulmia rippikoulutyöhön.

LÄHTEET

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Heikkilä, T. 1999. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heiskanen, M. 1998. Surveypäiväkirja. Teoksessa S. Paananen, A. Juntto & H. Sauli (toim.) Faktajuttu. Tampere: Vastapaino, 185–205.

Jokela, E. 2004. Nuoren hengellinen ohjaaminen. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 57–65.

Kuusinen, J. & Korkiakangas, M. 1999. Ihmisen kehitys elämänkaaren näkökulmasta. Teoksessa J. Kuusinen (toim.) Kasvatuspsykologia. Juva: WSOY, 95–138.

Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kehityopsykologia. Helsinki: WSOY.

Lindfors, H. 2004. Jaksaminen rippikoulussa. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 233–253.

Mikä on rippikoulu? Suomen evankelisluterilaisen kirkon internet-sivut. 2012. Hakupäivä 10.2.2012.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/0564A2B4BF1DA258C2257027002969F7?OpenDocument&lang=FI>

Oulun seudun ammattikorkeakoulu. 2011. Opintosuunnitelma, hakupäivä 31.10.2011.
<http://www.oamk.fi/opiskelijalle/rakenne/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=ops&lk=s2010&code=60111>

Pruuki, L. 2008. Ilo opettaa. Tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki: Edita.

Pruuki, L. & Tirri, K. 2004. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. Teoksessa H. Aaltonen, L. Pruuki & P. Saarainen (toim.) Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 35-55.

Rippikoulu on seikkailu jonka voi kokea vain kerran. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon internet-sivut. 2012.
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/988645155570A7D2C2256FEA0037040C?OpenDocument&lang=FI>

Rippikoulusuunnitelma 1980. 1984. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Rippikoulusuunnitelma 2001. (Elämä - Usko - Rukous). 2001. Porvoo: Uusimaa Oy.

Seppälä, J. 1998. Rippikoulun ja konfirmaation kehitys. Teoksessa A. Rissanen (toim.) Kartalla - Rippikoulutyön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 15–77.

Sibelius-Akatemia, Helsinki. 2011. Opetussuunnitelma, hakupäivä 31.10.2011.
http://www.siba.fi/c/document_library/get_file?uuid=2b56b1b8-2974-4263-8a7f-186100df02e9&groupId=10157

Sibelius-Akatemia, Kuopio. 2011. Opetussuunnitelma, hakupäivä 31.10.2011.
http://www.siba.fi/c/document_library/get_file?uuid=36101514-df50-4bfd-ae44-63bd9f9dee48&groupId=10157

Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto. Täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A 43.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tynjälä, P. 2002. Oppiminen tiedon rakentamisena –Konstruktiivisen oppimiskäsityksen perusteita. Tampere: Tammi.

Tervehdys!

Saat täytettäväksesi kyselylomakkeen, jonka tarkoituksena on toisaalta kartoittaa, mitkä ovat kanttoreiden mielestä suurimmat haasteet rippikoulutyössä, toisaalta kerätä käytännössä hyväksi koettuja vinkkejä rippikoulutyöhön. Kysely liittyy opinnäytetyöhöni, jonka on tarkoitus valmistua tulevana syksynä.

Kyselyssä on kolme osiota, joista ensimmäinen käsittelee opetettavien aiheiden valintaa, materiaalin hankkimista ja opetusmenetelmien käyttöä. Tärkeimpiä aiheita kirjoittaessasi voit hyödyntää oman seurakuntasi rippikoulun paikallissuunnitelmaa musiikin osalta. Toisessa osiossa käsitellään rippikoulun musiikin opetuksen tuntimäärää, ryhmäkokoja, työrauhaa ja motivaatiota, kolmannessa taas omaa osaamista ja jaksamista sekä yhteistyötä. Näissä osioissa on monivalintatehtäviä, ympyröi niissä valitsemasi vaihtoehto.

Jokaisen osion alussa on muutama aihepiiriä taustoittava kysymys, ja lopussa taas kysymykset aihepiiriin liittyvistä haasteista sekä ideoista. Näihin osioiden lopussa oleviin kysymyksiin toivon sinun erityisesti paneutuvan!

Kyselylomakkeet käsitellään luottamuksellisina, eikä tutkimuksen tuloksista käy ilmi yksittäisen vastaajan henkilöllisyys. Toivon sinun kuitenkin kirjoittavan nimesi alla olevalle viivalle, jos mahdollisesti joudun pyytämään tarkennusta johonkin kysymykseen.

Lämmin kiitos vaivannäöstäsi!

Yst. terv. Johanna Kinnunen

Nimi:_____

I AIHEIDEN VALINTA, MATERIAALI, OPETUSMENETELMÄT

1. Mitkä ovat viisi tärkeintä aihetta musiikkitunneillasi rippikoulussa?

2. Mistä löydät hyvää opetusmateriaalia?

3. Millaisia opetusmenetelmiä käytät?

4. Mitkä ovat suurimmat haasteet tähän aihepiiriin liittyen?

5. Onko sinulla hyviä käytännön vinkkejä tähän aihepiiriin liittyen?

II TUNTIMÄÄRÄ, RYHMÄKOKO, TYÖRAUHA, MOTIVAATIO

6. Millainen tuntimäärä seurakuntasi rippikouluissa on varattu musiikille?

Onko tuntimäärä mielestäsi **a)**liian pieni, **b)**sopiva **c)**liian suuri?

7. Minkä kokoisia opetusryhmiä opetat rippikouluissa?

Ovatko ne mielestäsi **a)**liian pieniä **b)**sopivia **c)**liian suuria?

8. Esiintyykö työrauhaongelmia?

a)ei lainkaan **b)**jonkin verran **c)**merkittävästi **d)**paljon?

9. Ovatko nuoret motivoituneita tunneillasi?

a)ei lainkaan **b)**jonkin verran **c)**merkittävästi **d)**paljon?

10. Mitkä ovat suurimmat haasteet tähän aihepiiriin liittyen?

11. Onko sinulla hyviä käytännön vinkkejä tähän aihepiiriin liittyen?

III OMA JAKSAMINEN JA OSAAMINEN SEKÄ YHTEISTYÖ

12. Oletko yleensä rippikoululeirillä läsnä

a)koko ajan **b)**osan aikaa **c)** käyn vain pitämässä tunnit

13. Teetkö leirin aikana toimituksia tai muita työtehtäviä?

a)en koskaan **b)**joskus **c)**lähes aina **d)**poikkeuksetta aina?

14. Koetko leirin aikana ongelmia oman jaksamisen suhteen?

a)en koskaan **b)**joskus **c)**ähes aina **d)**poikkeuksetta aina?

Jos koet jaksamisongelmia, mitkä ovat mielestäsi niiden suurimmat aiheuttajat?

15. Koetko ongelmia oman osaamisen suhteen? Jos koet, missä asioissa?

(esim. opettaminen yleensä, haastavat oppilaat, nuorisomusiikki...)

16. Haluaistko osallistua rippikoulun etukäteissuunnitteluun yhdessä muiden rippi- koulun opettajien kanssa nykyistä

a)enemmän **b) c)**vähemmän **c)**saman verran

17. Millaisena koet oman paikkasi rippikoulun opettajatiimissä?

18. Mitkä ovat suurimmat haasteet tähän aihepiiriin liittyen?

19. Onko sinulla hyviä käytännön vinkkejä tähän aihepiiriin liittyen?

20. Haluatko tuoda esiin vielä jotain rippikouluopetukseen liittyvää?

KIITOS VASTAUKSESTASI!